

Zmiany klimatyczne a świat pracy

W dniu 28 kwietnia każdego roku przypada Światowy Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy, który przez związki zawodowe na całym świecie jest obchodzony jako Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych. Przy tej okazji uwaga opinii społecznej skupia się na wybranym – aktualnym i ważnym – problemie z obszaru bezpieczeństwa i zdrowia w pracy. Tym razem zawiera się on w haśle: „Bezpieczeństwo pracy a zmiany klimatyczne” („Ensuring Safe and Healthy Work Now in a Changing Climate”).

O ważności tematu świadczy fakt, że podjęły go jednocześnie zarówno Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP), jak i Międzynarodowa Konfederacja Związków Zawodowych (ITUC). Zmiany klimatu, do których należą ekstremalne warunki pogodowe (m.in. fale upałów, obfite opady, pożary, powódzie, susze i cyklony tropikalne – występujące z coraz większą częstotliwością i w coraz większym nasileniu) mają poważny wpływ na kondycję naszej planety, zdrowie ludzi i kształt świata pracy. Pracownicy są często jako pierwsi narażeni na klimatyczne zagrożenia, muszą je znosić przez dłuższy czas i z większą intensywnością niż ogół społeczeństwa.

Do coraz częściej odnotowywanych negatywnych skutków zdrowotnych zmian klimatu należą: zachorowania na nowotwory, choroby układu krążenia i układu oddechowego, zwyrodnienie plamki żółtej, problemy ze zdrowiem psychicznym i wypadki przy pracy. Prowadzi to m.in. do zmniejszonej produktywności i zakłóceń w prowadzonej działalności. Dodatkowo na skutek zmian klimatu firmy nieraz muszą się zmagać ze zniszczoną infrastrukturą. Wymienione problemy dotycząją szczególnie branże z różną mocą. ITUC alarmuje, że wśród osób zatrudnionych w rolnictwie, budownictwie i przy innych pracach wykonywanych na otwartej przestrzeni liczba zgonów i chorób związanych z ekstremalnymi warunkami pogodowymi, zwłaszcza upałami, gwałtownie wzrosła. Do pracowników szczególnie narażonych należą także: osoby pracujące w słabo wentylowanych pomieszczeniach zamkniętych, strażacy, służby ratunkowe, personel medyczny, kobiety ciężarne, starsi pracownicy, osoby z niepełnosprawnością oraz pracownicy szarej strefy.

W raporcie pt. „Wpływ zmian klimatu na bezpieczeństwo i higienę pracy. Jak nadążyć za zmieniającymi się zagrożeniami i ryzykiem w środowisku pracy”, opracowanym z okazji tegorocznych obchodów 28 kwietnia, MOP podaje sześć opisanych dalej głównych skutków zmian klimatycznych, wybranych ze względu na ich dotkliwość i skalę wpływu na pracowników.

Zbyt wysoka temperatura

Rosnąca globalna temperatura oraz częstsze i bardziej dotkliwe fale upałów skutkują wzrostem śmiertelności, zmniejszoną produktywnością i uszkodzeniami infrastruktury. Według MOP na ekstremalnie wysoką temperaturę narażonych jest na świecie ok. 1,6 mld pracowników. Najbardziej zagrożone są osoby pracujące na zewnątrz, wykonujące czynności wymagające dużego wysiłku fizycznego.

Promieniowanie ultrafioletowe (UV)

Przyczyną problemu jest stopniowe zmniejszanie się warstwy ozonowej w górnej części atmosfery. Problem dotyczy zwłaszcza osoby pracujące na zewnątrz, które są narażone na dawki promieniowania UV co najmniej 2-3 razy wyższe w porównaniu z pracownikami przebywającymi w pomieszczeniach. Promieniowanie UV jest szczególnie niebezpieczne, ponieważ pracownicy mogą być nieświadomi, że są narażeni na zbyt wysokie poziomy tego promieniowania. Według MOP w 2019 r. odnotowano ok. 19 tys. zgonów związanych z pracą tylko z powodu nieczerniakowego raka skóry.

Ekstremalne zjawiska pogodowe

Każdego roku tysiące ludzi giną i odnoszą obrażenia w wyniku ekstremalnych zdarzeń pogodowych – podczas tych zdarzeń, w ich następstwie lub podczas sprzątania. Z danych MOP z 2021 r. wynika, że w latach 1970-2019 było ponad 2 mln zgonów spowodowanych zagrożeniami pogodowymi, klimatycznymi i wodnymi (nie tylko narażeniem zawodowym).

Zanieczyszczenie powietrza w miejscu pracy

Zanieczyszczenie powietrza zwiększa globalne ocieplenie, a globalne ocieplenie prowadzi do jeszcze większego zanieczyszczenia powietrza – do czego przyczyniają się także coraz liczniejsze pożary. Według WHO ponad 1 mld osób jest narażonych na zanieczyszczenia, które mogą prowadzić do nowotworu płuc, udaru, chorób układu oddechowego, układu krążenia i podrażnienia oczu.

Choroby wektorowe

Groźne choroby zakaźne i pasożytnicze przenoszone przez stawonogi (tzw. choroby wektorowe) dotyczą zwłaszcza społeczeństwa najbardziej narażonych państw, w których występują największe populacje komarów, kleszczy, pcheł itd. Stawonogi typowe dla krajów tropikalnych dokonują jednak ekspansji na nowe regiony, na które mogą przenosić wiele niespotykanych wcześniej chorób i negatywnie oddziaływać na całe ekosystemy naturalne.

Niebezpieczne substancje chemiczne

Zmiany klimatyczne mają ogromny wpływ na rolnictwo, m.in. na rodzaje upraw i występowanie szkodników, a to wymusza stosowanie coraz większej ilości niebezpiecznych pestycydów. Globalna platforma danych i analiz biznesowych statista.com podaje, że w latach 1990-2021 globalne zużycie pestycydów rolniczych na świecie wzrosło aż o 96%. Z kolei obfite opady powodują erozję gleby, pozbawiając ją niezbędnych składników odżywczych i przyczyniając się do stosowania większej ilości nawozów.

MOP wskazuje, że chociaż obecne podejście do kwestii zmian klimatycznych jest nowe, to wiele zagrożeń i rodzajów ryzyka w miejscu pracy istniało już wcześniej, a dotychczasowe prawo pracy, zasady postępowania i wytyczne techniczne chronią pracowników przed wieloma zagrożeniami wywołanymi zmianami klimatu. W tym kontekście wyraźnie zmienia się jednak rola bhp. Autorzy przyjętej niedawno Globalnej Strategii MOP na lata 2024-2030 podkreślają, że kwestie bhp związane ze zmianami klimatu powinny zajmować ważne miejsce w globalnych i krajowych programach politycznych. Co więcej, wytyczne z 2015 r. dotyczące sprawiedliwej transformacji w kierunku zrównoważonej gospodarki i zrównoważonego społeczeństwa dla wszystkich wskazują bhp jako jeden z kluczowych obszarów polityki w zakresie zrównoważonego rozwoju środowiskowego, gospodarczego i społecznego.

Więcej informacji: www.ciop.pl/28kwietnia.

Dorota Pięta

Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy
Kontakt: dorota.pieta@ciop.pl

Raport „Ensuring safety and health at work in a changing climate” MOP, 2024; prezentacja „SafeDay2024_English” MOP, 2024; <http://ilo.org/safeday>; <http://28april.org>.

International
Labour
Organization

Światowy Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy 2024

Czas nam się kończy

Bezpieczeństwo pracy
a zmiany klimatyczne